

ПЕРЕКЛАД ДОКУМЕНТАЦІЇ З ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Переклад у сучасній лінгвістиці розглядають як багаторівневий когнітивно-комунікативний процес, що включає інтерпретацію змісту, адаптацію термінології та врахування дискурсивних, культурних і прагматичних аспектів [1; 2]. У сфері надзвичайних ситуацій та кризового менеджменту особливе значення має переклад аббревіатур, оскільки вони виконують функцію інформаційної конденсації та оперативної номінації. Точне та функціонально еквівалентне відтворення таких скорочень є ключовим для ефективної професійної комунікації та швидкого прийняття рішень у кризових ситуаціях [4, с. 5; 6, с. 3].

У межах спеціалізованого екологічного дискурсу термін розглядають як кодифікована одиниця професійної мови, що репрезентує науково обґрунтоване поняття та функціонує в системі міжнародної комунікації. Пальчевська О., Іванишин Н. та Губич П. підкреслюють, що переклад відіграє ключову роль у виробленні міжнародної політики та дипломатії. [3, с. 140] Тексти з екобезпеки, зокрема звіти ІРСС, характеризуються високим рівнем термінологічної щільності, стандартизованістю формулювань і чітко регламентованими мовними моделями. Такі тексти виконують не лише інформативну, а й нормативну функцію, оскільки слугують підґрунтям для формування державної екологічної політики та міжнародних зобов'язань. Це зумовлює підвищені вимоги до точності перекладу, збереження смислових відтінків і відтворення ступеня наукової впевненості. Бабелюк О. зазначає, що екопереклад можна розглядати як діяльність, спрямовану на вирішення перекладацької проблеми, у межах якої елемент оригіналу може бути відтворений одним або кількома елементами мови перекладу. [5, с. 99]

Однією з ключових труднощів є відтворення базових кліматичних термінів, таких як *mitigation*, *adaptation*, *resilience*, *carbon neutrality*, *greenhouse gas emissions*. Проблемність полягає в тому, що: не всі одиниці мають повністю усталені українські відповідники; спостерігається варіативність перекладу в різних джерелах; перекладачеві доводиться обирати між калькуванням і функціональною адаптацією. Наприклад, *mitigation* здебільшого передаємо як *пом'якшення наслідків (зміни клімату)*, тоді як *adaptation* – *адаптація*. Однак поняття *resilience* можемо перекласти як *стійкість*, *резильєнтність* або *здатність до відновлення*, що створює термінологічну невизначеність. Аналогічно, *carbon neutrality* функціонує у варіантах *вуглецева нейтральність* та *кліматична нейтральність*, що має різні смислові обсяги.

Особливістю звітів ІРСС є чітко визначена система позначення ступеня наукової впевненості, що реалізується через маркери *likely*, *very likely*, *high confidence*, *medium confidence* тощо. Ці одиниці мають не лише лексичне, а й методологічне значення, оскільки відповідають конкретним статистичним показникам і рівням експертної оцінки. Переклад повинен відтворювати саме шкалу ймовірності, а не лише загальне значення слова. Наприклад, *very likely* передає високий відсоток імовірності (понад 90%), тому переклад *дуже ймовірно* має супроводжуватися усвідомленням його нормативної ваги. Неправильне або

неточне відтворення модальності може призвести до спотворення ступеня наукової визначеності, що впливає на інтерпретацію висновків документа.

Для англомовного наукового стилю характерне широке використання безособових і пасивних структур: *It is projected that...*; *It is estimated that...* Такі конструкції забезпечують об'єктивність і нейтралізують суб'єкт висловлювання. В українській мові можливі різні стратегії перекладу: збереження пасивної моделі (*Прогнозується, що...*); трансформація в безособову форму (*Очікується, що...*); перебудова в активну конструкцію. Вибір стратегії впливає на рівень формальності й наукової нейтральності тексту. Надмірна активізація може знизити ступінь об'єктивності, тоді як дослівне калькування не завжди відповідає нормам українського наукового стилю.

IPCC активно використовує номіналізовані форми: *implementation, assessment, reduction*. В англійській мові такі іменники забезпечують компактність і формалізованість викладу. В українському перекладі можливі: збереження іменникової форми (*реалізація, оцінювання, скорочення*); перебудова структури речення із введенням дієслівної форми; синтаксична трансформація для уникнення перевантаження тексту абстрактними іменниками. Надмірна номіналізація може ускладнювати сприйняття українського тексту, тому перекладач повинен балансувати між точністю та стилістичною природністю.

У результаті проведеного аналізу вдалося глибше осмислити специфіку перекладу текстів з екологічної безпеки на матеріалі звітів IPCC як складника міжнародного науково-політичного дискурсу. Дослідження засвідчило, що тексти IPCC характеризуються високим рівнем термінологічної стандартизації, чітко регламентованою системою вираження ступеня наукової впевненості та усталеними синтаксичними моделями, які забезпечують об'єктивність і нормативність викладу. Водночас переклад таких текстів супроводжується низкою труднощів, пов'язаних із варіативністю термінологічних відповідників, необхідністю точної передачі модальності та збереженням балансу між формальною структурою англомовного тексту й нормами українського наукового стилю.

Перекладачеві необхідно не лише відтворювати зміст спеціалізованих понять, а й враховувати їхню методологічну вагу, статистичну визначеність і функціонування в системі міжнародних кліматичних зобов'язань. Таким чином, переклад текстів з екологічної безпеки виходить за межі лінгвістичної операції й постає як складний міждисциплінарний процес, що потребує термінологічної точності, професійної компетентності та розуміння дискурсивних особливостей глобальної екологічної комунікації.

REFERENCES

1. Бабельюк О.А. Поетика постмодерністського художнього дискурсу: принципи текстотворення (на матеріалі сучасної американської прози малої форми). К.: КНЛУ, 2010.
2. Пальчевська О.С. Концепт ШЛЯХ в англійській, французькій та українській мовах: лінгвокогнітивний та етнолінгвістичний ракурси. Донецьк, 2006.
3. Пальчевська О.С., Іванишин Н., Губич П. Особливості використання та перекладу лексичних засобів англомовних документів НАТО // Закарпатські філологічні студії. 2023. Вип. 27. С. 139–143.
4. Babelyuk O. Using Distance EdTech for Remote Foreign Language Teaching During the COVID-19 Lockdown in Ukraine // Arab World English Journal (AWEJ). Special Issue on the English Language in Ukrainian Context. 2020. P. 4–15. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/elt3.1>

5. Babelyuk O., Galaidin A. The DAO of ecotranslation in Polish and Ukrainian translation studies // Scientific Journal of Polonia University. 2018. Vol. 28, No 3. P. 91–100.
6. Palchevska O., Mintii M.M., Sharmanova N.M., Mankuta A.O. Selection of Pedagogical Conditions for Training STEM Teachers to Use Augmented Reality Technologies in Their Work // Journal of Physics: Conference Series. 2023.